

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що д і н
крім неділь і руских св'ят
о 5¹/₂ год. пополуночі.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» під
ч. 1. пл. Домбровського (Хорун-
щини). Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в
пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереження.

Рекламації неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шення звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надсіланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесення по 30 сот.
від стрічки.

Промова г-ра Євг. Олесницького

виголошена в галицькій соймі підчас бюджетової
дискусії дня 24. жовтня 1908.

(Дальше).

Коли Єго Ексцеленція, вірний своїй програмі, стоячи на становищі не політичного протектора одної партії, а цісарського намісника цілого краю, справді зумів змінити се пересвідчене — зумів впоїти в органи адміністрації поняття горожанської рівності нашого народу і дорогою строгої дисципліни забезпечити єго перед нерівним трактуванем і секатурами, коли на тім поли запанують у нас дійсно правні відносини, то сповнять дійсно діло велике і тоді певно цілий руский нарід, що не бажає більш нічого, лиш права і справедливости, не відкаже єму свого повного признання і довіря.

Єго Ексцеленція заповів реформи в адміністрації, які мають улекшити й уліпшити її. Тут мимохіть пригадують ся мені слова Унгера: «Австрійська адміністрація не потребує реформи, вона вимагає лише, щоб була пореповнена иншим духом». Акцентуючи вповні другу половину сеї тези, думаю одначе, що реформа при нинішнім стані річи є конечною. Одначе не повинна вона обмежати ся на змінах в територіяльнім укладі округів, і на змінах етапів персональних, але повинна обняти також і поступованє в справах адміністраційних.

Залежить се очевидно від правительства, котре повинно з проєктами в тім напрямі виступити в парламенті, одначе є се загально відчутною потребою, що теперішнє поступованє, не оперте на ніяких постійних основах, відмінне для кожного рода справ, не обезпечав зовсім прав сторін і не дав їм можности боронити належито тих прав на дорозі адміністраційній, а неясні і хаотичні приписи правні що до сеї матерії не дають ся опанувати навіть урядникам, не говорячи вже про публику. Область адміністрації політичної обтяжена адміністрацією скарбовою і шкільною. Обі повинні бути від неї відділені, особливо адміністрація школи повинна бути від політики далекою. Вийде се на добре і їй і адміністрації політичній.

Не хочу тут більше мотивувати постулятив в тім напрямі, хоч много дуже можна би про них говорити.

Обмежають на сконстантованю, що в цілі управильнення адміністрації уважаю конечно потрібними реформи в слідуєчих напрямках:

- 1) Облекшеня задач адміністрації політичної через виділенє з неї адміністрації скарбової і шкільної.
- 2) Зменшеня територій округів політичних I. інстанції і потвореня нових по можности примінених до областей національних.
- 3) Заведеня для справ адміністраційних поступованя явного, устного і безпосередного.

4) Реформи поліційного права карного в сучаснім конституційнім дусі.

Коли ті реформи будуть в адміністрації переведені, коли органи її переняті будуть правдиво горожанським духом і стояти будуть на основі беззглядної справедливости, коли верховний урядитель є в краю беретти буде з всею беззглядностию сего становиска, то тим може даною буде запорукка стану правного в краю, котрий є першим условієм унорядкованя відносин, пожаданого горячо всіми край сей любячими горожанами.

Коли на поли адміністрації краювої замінні бодай проблески надії на лучше, то за те з жалем мусимо ствердити, що політика нетерпимости і шовінізму національного втискає ся у нас на тоє поле, з котрого раз на все безусловно повинна бути виключеною, на пол е судівництва.

Від ряду літ бачимо на тім поли погіршенє відносин, котре з кожним роком збільшає ся. Приписи і розпорядженя видані в користь руского язика ігнорують ся систематично, суди східно-галицькі заповняють ся людьми, що не уміють языка сторін. З сторонами рускими особливо з народа без питаня списують ся протоколи по польски, хоч вони не розуміють їх, що діє ся з очевидною дімающею кривдою для виміру справедливости.

Дійшло вкінці до того, що коли знайшли ся судії, котрі існуючі приписи язикові хотіли виконати, то наразили ся на демонстрації при публичних розправах, в яких кромі судіїв присяглих і адвокатів взяли участь заступники прокураторії державної.

Сторожі закона демонструючи против виконаня закона—се образ, якого не стрічає ся так легко і часто! Супротив того стає становиско Русинів судіїв щораз тижше! Помимо, що між ними є люди, в праці на поли судівництва посивілі, знамениті юристи і загально поважані судії — місця шефів в судах Русинами не обсаджують ся. Навіть в судах повітових хіба виїмково може Русин зістати начальником!

В президії апеляції і президії суду повітового у Львові нема нині ані одного Русина. Коли перед роком розійшла ся була чутка о уступленю віцепрезидента апеляції — пропонувало міністерство справедливости одному совітникови двору при найвисшім трибуналі Русини, котрий є одною з найзнаменитших сил судейских тую посаду. Річ стала тоді безпредметовою, бо посада не зістала опорожнена. Коли однак сего року опорожнила ся, іменували вже без запитаня—Поляка. В суді крайнім у Львові був доси віцепрезидентом Русин, тепер став ним Поляк. В найвисшім трибуналі було вже в р. 1905 на 18 галицьких гофратів 9 Поляків, 9 Русинів, нині є 16 Поляків а 2 Русинів. Гофратів іменує ся на основі класифікації, що уміють по руски, тимчасом в дійности уміє се ляше дуже незначна часть...

Такі відносини панують на поли судівництва. Се гороскоп сумний і в інтересі цілого краю нашого лежить, щоб він змінив ся.

Ми бачимо, до чого доводить політика в судівництві в инших краях — ми бачимо, як ниші инші народи боронять своїх прав на тім поли.

Оден незначний випадок в Егер викликав трохи не цілу революцію в Чехах, і грозив затамованєм діяльности парламенту.

Не вже — маємо в краю нашім доводити аж до такої крайности?

В найтяжших хвилях партийних борб, в найбільшій розгарі політичної пристрасти суд повинен бути пристанею безсторонности і об'єктивности. Де сего забракне, там лад суспільний тратить послідну точку опори — послідну дошку ратунку — і в добре зрозумілім інтересі цілої суспільности лежить беретти безсторонности судівництва перед політичними впливами, перед шовінізмом — який підкопує найважнійші основи порядку суспільного.

Подем, на котрім нарід руский в Галичині є найбільше уполідованєм, є безперечно шкільництво.

Відносить ся се до шкільництва найвисшого і найнижшого.

Вічно отворену а не заговну рану становить університетська kwestія.

Сповненю сего горячого, а оправданого бажаня цілої нашої нації не стоять ніякі річеві перешкоди на дорозі. Для сповненя єго існують всі потрібні услівя — бракує лише — одної доброї волі тих, котрі сему доси спротивляють ся. Опір представителів народа польского на тій точці — тим менше зрозумілий — позаяк жаданє се наше не нарушає зовсім польского стану посідава. Противно власний університет руский усуне раз на все всякі претенсії до існуючого львівского університету, які тепер з конечности мусять підноситись, отже не лиш не ослабить — але скріпить під тим зглядом польский стан посідава. Супроти сего становиско польске може хіба толкувати ся ворожим настроєм проти розвою Русинів взагалі — а в такім разі жаліти належить над короткозористю польских політиків, котрі не розуміють того, що культуральний розвій руского народа не лише не грозить нічим польскому народови, а противно лежати повинен в добре зрозумілім єго інтересі.

Дуже жалую, що сего року знов не маємо в соймі дебати шкільної, котра би дала нам можність висказати наші погляди і піднести наші постуляти що до шкільництва як середного так і народного. В обох напрямках є в нас материал справді дуже богатий.

(Дальше буде).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Полагода міністерського пересилення, як запевняють півурядові дневники, мала би довести до третьої парламентаризації кабінету бар. Бека, а на случай неудачі закінчити ся покликанем урядничого міністерства, як ми вже вчера зазначили. Ми навели також вчера за півурядовим Prager Tageblatt-ом, які з теперішних міністрів мали би остати, а які кандидати до нового кабінету вийти. Вчера переговорював ще бар. Бек в Будапешті в делегаційній палаті з провідниками сторонників, а між ними з д-ром Гломбінським і Шустершічом. Їм заявив міністер-президент, що в справі пересилення і загального політ. положення не запала ще ніяка рішуча ухвала і тому просив, щоби і сторонництво здержало ся з ухвалами що до свого становища.

Зазначити годить ся, що опір Чехів троха змяк. Правительство намагає ся отже довести з ними до якогось порозуміння перед поворотом цїсаря до Відня, щоби відтак цїсареві порадити відмовну полагоду просьби чеських міністрів о відставку, а тим способом зискати кілька тижнів на часі. Чехи показують ся тепер приступнішими для переговорів, як перед кількома днями. Они числять на можливий вибух німецької обструкції в державн. раді, котра тим способом звіднялаб чеських послів від подібних змагань, а тим способом на Німців упалаб вина, що роблять заколот і перепони. Се найновіше становище є вельми знаменне для теперішнього положення політичного.

Slov. Narod, часопись словінських вольнодумців, домагає ся рішучо, щоби при реконструкції міністерства південні Славяни одержали в кабінеті свого представника, а колиб сего не осягнули, то ся часопись грозить обструкцією в держ. раді. Недавно і в інших дневниках були звістки, що міністром-земляком південних Славян мав би стати провідник христ. сусп. Словінців др. Шустершіч, одначе его дневник Slovenec рішучо заперечив сю вість.

В Празі ческо-німецькі галабурди уличні поновили ся оногді на площі св. Вячеслава, так що поліція з жандармерією і піхотою була приневолена опорожнити площу. Одначе розігнане збіговиско громадило ся на ново, аж драґони розігнали товпу, котра в побігу витовкала вікна, зривала вивіски німецькі, виривала ліхтарні і валила їх в попереки улиць. Дирекция поліції видала строгу заборону збіговиску і загрозила, що ужис найострійших способів а навіть оружя, а колиб ворожобня поновила ся, буде заведений виїмковий стан. W. Allg. Ztg запевняє, що з тих причин правительство думає завести виїмковий стан і що в сій справі пороблено всякі приготування, про що повідомлено праского бурмістра Гросса. Також Bohemia домагає ся заведення виїмкового стану для охорони Німців від нападів, а в Deutsch. Nation. Correspon. якийсь передовий Німець (Праде?) промовляє за перенесенем німецького університету Carolo-Ferdinandes з Праги до якогось чисто-німецького міста, хоч ся думка так ще недавно стрічала ся з різким опором особливо німецьких вольнодумців. Можна однак сподівати ся, що Чехи були би сему дуже раді, бо властиво »Bumtel« німецьких буршів на Перекопах і площі св. Вячеслава дає звичайно повід до заколоту і галабурд. Мійска рада праска віднесла ся навіть до чеських парлам. послів, щоби перевели парламентарною дорогою заборону »Bumtel«. Так само виконний комітет молодоческий в телеграмі висланий до бар. Бека

вказує на »Bumtel«, яко причину забурень і домагає ся его заборони. Мійска рада видала знов відозву до населення, взиваючи до спокою, бо чеські послы зуміють рішучо станути в его обороні.

Пос. Кіярі, провідник нім. людовців, зазначив на посольськім вічу в Шенбургу, що головною хибою правительства є, що оно не заявляє потрібної рішучости в ціли забезпечення державної поваги, а тим способом причинило ся до здичілости в адміністрації. Наколи правительство не зумів удержати ся при політиці середньої лінії, тоді Німці відкинуть своїх міністрів з кабінету барона Бека.

На запросини архієпископа Франца Фердинанда прибуде за тиждень цїсар Вільгельм на лови до Екартсав через Богумин до стації 14 кілометрів від Відня, а звідтам повозом до Екартсав. Імовірно загостить на короткий час до Шенбруну відвідати цїсаря Франц Йосифа. Сей приїзд має в теперішній хвилі вельми досягле значінє, бо стає перед Европою новим певним доказом непохитности союзу австрійско-німецького. Віденські часописи зазначають, що підчас побуту цїсаря у наслідника престолоа западуть важні для будучини постанови.

Соціал демократичне поражєне при соймових виборах у Відні було так страшне, що N. fr. Presse навіть зазначає, що такого висліду виборів ще не було, як сягає людська пам'ять. У Фльорісдорфі христ. суспільники здобули 500 голосів більше, як перед тим, а соціалісти стратили там о 1200 голосів в порівнанню з останними виборами парламентарними. На Фаворітен втратили соціалісти 3000 голосів в порівнанню з останними парл. виборами. Нічого отже дивного, що християн. суспільники торжествують.

Заграниця.

Англія, котра намагала ся киринити в справі прямих переговорів Туреччини з Австрією і Болгарією, починає ся викручувати. Як звіщає W. Allg. Ztg. англійський амбасадор у Відні заявив нашому спільному правительству, що Англія зовсім не думає спиняти прямих переговорів Австрії з Туреччиною. Навпаки може Англія лише з радостію повитати таке пряме порозумінє між тими двома державами для удержаня мира. В хвилі, коли Туреччина згодила ся засадничо на конференцію, відпала для Англії причина напору на Туреччину. Хобний є погляд, начеб Австрія ддятого розпочала прями переговори з Туреччиною, щоби осягнути ві згоду на злуку Босни й Герцоговини.

Туреччина, як висловлює ся оден турецкий дипломат в Темрз, хоче признати злуку Босни, за що Австрія відступає їй санджак, до котрого також мала право признанє берлінським договором, але крім того Туреччина вимагає ще від Австрії, щоби взяла на себе відповідну боснійському населеню часть держ. турецкого довгу, о чім очевидно не може бути мови.

В італійських міродатних кругах в Римі уважають гадку прямих переговорів Австрії і Болгарії з Туреччиною вельми щасливою, бо се може тільки пособляти успіхови конференції і ддятого італійське правительство може відносити ся до сего лише з живою прихильністю.

Переговори кн. Більова і секретаря Шена з міністром Ізвольським довели до такого висліду, що Німеччина супротивляє ся засадничо конференції, але німецьке і російське прави-

тельство лише тоді вважалоб европ. конференцію можливою, колиб дійшло до повної згоди між підписаними на берлін. договорі державами. Німеччина не моглаб згодити ся на предлоги, котрі би були звернені проти Австрії. Отже в тім є різниці між німецьким і російським правительством а чи поведе ся усунути сї різниці, не відомо. Також Туреччина не згоджує ся на предлоги Англії. Супроти того можна сумнівати ся, чи конференція відбуде ся, і чи взагалі она буде потрібна.

Король Петро, як звіщає білгородска »Шгампа«, підписав союзний договір з Черногорою, котрий обовязує обі держави до спільного діланя на случай війни. Але, щоби се мало яке поважне значінє супроти Австрії, треба би ще третього до сего союзу. Нема однак сумніву, що Росія мимо виставного принятя кн. Юрія в Петербурзі, не буде підохочувати Сербію до війни, котра скінчилаб ся для неї страшним поражєнем.

На се вказує статя Меншікова в дневнику зовсім для Австрії неприхильнім »Новое Время« з наголовком: »Менше фраз!« Натякнувши про палкі промови кн. Юрія, котрий міністри Мильовановичови при виїзді сказав, що він має промовляти іменем 250.000 баґнетів, пише »Новое Время«, що Австрія може супроти того поставити 2½ мільона війска, а потребувалаб змобілізувати лише кілька корпусів, щоби як половину розвіяти сербську армію. Сербі можуть бути певні, що ніхто не кивне за них пальцем і тому накликає їх, щоби втихоморили ся. Всім Славянам не війни треба, а мира, просвіти, добробиту, таланту і сили.

Новинки.

— Календар. В п'ятницю: руско-кат.: Андрея, Осії прор.; римо-кат.: Клявдія, Марк. — В суботу: руско-кат.: † Луки еванг.; римо-кат.: Вольфганга.

— П. Олександрови Барвінському, правительственному радникови і професорови учит. семінарії, признала президія намісництва за 40-літню вірну службу медаль почесний установленій з нагоди 50-літнього ювілею володарства цїсаря.

— Про галицький сойм. З Будапешту доносять: По вчерашнім делегаційнім обіді цїсар відбув cercle, підчас якого в розмові з польськими делеґатами висловив ся з признанем про спокійні і річеві наради галицького сойму. Делеґат Василько, з яким монарх говорив також про галицький сойм, зазначив, що визначна заслуга згідного тепер пожитя обох народів в Галичині належить ся намісникови д-рови Бобжинському.

— Перенесенє мощів бл. п. Володимира Шашкевича. Заходом Тов-а »Просвіта« відбуде ся ві второк дня 3. н. с. листопада о годині 9. рано, перенесенє тлінних останків бл. п. Володимира Шашкевича з XII-го поля, яке тепер перекопує ся, до рідинного гробу бл. п. Маркіяна на Личаківськім кладовищі. Виділ Тов-а робив заходи, щоби перенесенє могло відбутися в понеділок, або хоть в пополудневних годинах, щоби загал міг взяти участь, та магістрат міста Львова, з огляду на се, що в понеділок припадає задушний день латинського обряду, як також з огляду на приписи санітарні, позволив на перенесенє ві второк в равішних годинах. Відложити перенесенє на пізнійший час не можна, бо через перекопуване дванадцятого поля, може бути кожного дня перекопаний гріб бл. п. Володимира. — Саме імя Шашкевича вистарчить, щоби усі члени рускої суспільности, яким на се позволяють їх урядові занятя, взяли участь в перенесеню, та сим способом віддали сю, справді послідну, прислугу синові Того, що пер-

ший будив газичку Україну до нового життя.
— *Виділ Тов-а „Просвіта“.*

— **З Учительської Громади.** В неділю дня 1. листопада о 10. год. рано у великій салі „Народного Дому“ у Львові відбудуть ся перші загальні збори товариства. Не сумніваємо ся, що Вп. Учителство, що в марці с. р. узнаючи конечну потребу такого товариства, порішило приступити до его заснованя, і без зазиву по часописях радо і численно явить ся на зборах. При сїм пригадуємо, що з хвилию отвореня загальних зборів, ліста дійсних членів мусить бути замкнена і відчитана, щоби знати, хто має право голосу на загальних зборах. Тому для уникненя всяких непорозумінь і колізій, просимо ще раз всіх Вп. запрошених, щоби у власнім інтересі надіслали що скорше заяви зі своєю підписом до комітету під вказаною адресою. Хто би однак не міг з сїм поспішитись до неділі, зволить ласкаво перед отворенєм зборів зголосити ся зі заявою в салі зборів до секретаря комітету, котрий для вигоди Вп. учасників зараз по 9. год. справи буде полагоджувати. — *З організаційного комітету.*

— **Українці а просьв.-екон. зїзд у Львові.** З нагоди зїзду у Львові, який уряджує „Просвіта“ в днях 23. і 24. грудня с. р., пише кївська „Рада“: Зїзд має обслужити інтереси тільки австрійської України, хоча, розуміє ся, він дуже цікавий навіть з практичного боку і через те ми щиро радимо нашим культурно-просьвітним інституціям, в першій лінії Науковому Товариству та „Просвітам“ уважно поставитись до львівського зїзду і по змозі взяти в ньому участь через своїх представників. Але здає ся нам, зїзд міг би зайнятись ще деякими справами, котрі вже безпосередно мають вагу для російської України і котрі притягнули б з неї учасників у ширшому числі. Ми розуміємо такі справи, як вироблене одностайного українського правопису, порозуміння в календарній справі, організація популярних видавництв у тім напрямку, щоби они по змозі могли придати ся як для російської, так і для галицької України. Все се такі справи, котрі вимагають порозуміння на зїзді, в котрому були б представники від обох частин української землі і львівський зїзд дав би до сього добру нагоду. Вже не раз підіймалось у пресі питанє про український правопис, не раз звертало на себе увагу таке ненормальне становище, коли трохи не кожда українська часопись має свої правописні відмінні, не кажучи за те, що є чимало письменників і видавців, котрі не хотять пристати до якоїсь більш розповсюдженної норми, а придержують ся своїх власних відмін. А що найважнійше — ріжниця нашого правопису від т. зв. фонетичного, загально прийнятого в Галичині становить чималі перешкоди для ширеня місцевих видань, особливо популярних у Галичині і навпаки. В звязку з сїм може стати і справа виданя популярних брошур для народу; було б дуже добре, як би вдалось координувати видавничу діяльність, наприклад львівської і кївської „Просвіти“, чим можна було би досягти деякої економії засобів літературних сил і особливо — організувати обопільний збут своїх видань на Україні і в Галичині. Календарна справа, особливо заплутана з того часу, як кївська „Просвіта“ вжила в своїх календарях заміни вже раз установленої термінології місяців іншими варіантами — теж вимагає розгляду і спільного порозуміння. А в додатку скажемо, що нашим діячам на культурно-просьвітному полі було б дуже корисно приглянутись з нагоди зїзду до роботи своїх галицьких товаришів, що вже мають тут сороколітній досвід. Одже ми вважаємо, що було б дуже до речі, як би організаційний комітет зїзду поставив у програмі (в просьвітній секції) ще нові справи: правописну і календарну; а товариствам українським по сей бік кордону (в Росії) радимо обміркувати сї питання і по змозі пристати до роботи зїзду в сьому напрямку. І коли б навіть не удалось раз на все установити одностайний правопис цілком на наукових підставах, то всеж таки може впасти на думку деякого порозуміння, котре усуне на

деякий час практичні незручності відмін нашого правопису, особливо що торкає ся нашої ріжниці з Галичиною.

— **Замкненє польських шкіл.** Варшавський генерал-губернатор зарядив замкненє цілого ряду польських шкіл в Варшаві і загрозив замкненєм всіх польських шкіл в Варшаві і на цілїм просторі російської Польщі, если Поляки будуть дальше бойкотувати державні школи російські.

— **Порадили собі.** В Камочи на Угорщині побудовали тамошні жиди божницю і оноді мало відбутися єї посвяченє. На нещастє тамошний рабін не умів по марядски, а «патриотичні» жиди з Камочи не хотіли за віщо в сьвітї, щоби у виставленій ними сьвятині приголошено перше слово по німецьки. Та на що жидівска голова на карку? Они порадили собі зараз: запросили місцевого кальвінського пастора Вороша, щоби той виголосив проповідь і отворив божницю. Пастор згодив ся охотно на то і так християнський духовник посвятив жидівську божницю без нічого опору. Не треба й казати, що опісля рабін направи до пастора після свого жидівського ритуалу.

— **Панцир проти куль.** З Монахова доносять: Технік Кароль Кайль з івж. Вайсом винайшли панцир, який має не перепускати карабінових куль. Панцир має вигляд корсету, важить 6 фунтів і складає ся з тоненьких сталевих обручочок. Оноді випробовувано его силу. 18 куль з карабіну відбило ся від панцира як горох від стїни. Навіть кулі з бровнінга не лишали на нїм знаку. Російське правительство давало винахідникам 200.000 марок за патент, але они не прийняли оферти і думають відступити свій винахід Німеччині. А Росії дуже придали би такі панцирики.

— **Дрібні вїсти.** Вінчанє п. Ілярія Брєковича, гімназ. учителя в Тернополі, з п-ною Наталкою Матковскою, дочкою пароха о. Северина, відбуде ся в Боссирах дня 3. листопада о 8. год. вечер в парохіяльній церкві. (Зел. ст. і почта: Скала н. Збр.). — З весною відїдуть на полудне деякі баталїони пішого війська з Галичини. — Сходини членів „Кружка земляків“ у Відні відбувають ся кожного першого і третього четверга і місяці в рест. „Zum silbernen Brunnen“, IX Berggasse 5.

Оповідки.

— **Дальший репертуар руского театру в Станіславові.** (Саля тов. ім. Монюшка. Початок о годині 7^{1/2} вечером. Білети продає равше „Народна Торговля“ а в день вистави від 5. веч. каса театру).

В суботу дня 31. с. м. „Жидівка“ опера в 5 діях Галєвїного. Гостинний виступ п. Шляфенберга.

В неділю дня 1. падолиста о год. 3. по пол. по знижених до половини цінах „Сватанє на Гончарівці“ народна оперетка в 3 діях Гр. Квітки Основяненка. — Вечером о годині 7^{1/2} „Чумаки“ комедия в 4 діях Карпенка Карого.

— **Вечір пісні і гумору** д-ра Льва Лопатинського відбуде ся в Тернополі в неділю дня 1. падолиста с. р. в салі „Міщанського Брацтва“ з богатою вокальною і деклямаційною програмою.

— **В Любачеві** будуть дня 15. листопада о 4 год. по пол. заг. збори Р. Тов-а педаг. в комнатах тов-а.

Галицький сойм.

Засїданє з дня 26. жовтня 1908.

Пос. др. К. Левицький обговорюючи потребу санації краєвих фїнансїв, зазначив, що санація може наступити лише ако iunctim з виборчою реформою. Потім бесїдник відповідав пос. Цєньскому. Із слів п. Цєньского видно, що Поляки бажають згоди. Він говорив про школи, увїверситети, про агїтацію, ненависть, про Відень. Але яка причина того? Усуньте — говорив бесїдник — причину тої ненависти, а она щезне. Най Поляки згодять ся, аби правительство заложило тільки руских

шкіл, кїлько Русинам потреба, най заявлять, що не хочуть ставати в поперек руским змаганям просьвітним і народним, а ненависти не буде. Руска квестия, то не справа якоїсь групи людей, якихсь агїтаторів, то справа другого народа, який має огонь і силу до життя.

Дальше звернув ся бесїдник до „староруского“ питаня: Пос. Король у своїй заяві кликав, що почувает ся Русиним, а не Москалем; сей сердечний посол, котрий тут в соїмі не раз боронив рускої школи, що до своїх пересьвідченєв стоїть далеко ближе українського клубу чим до своїх сторонників і за ті свої пересьвідченя був недавно через свій клуб тяжко зневажений. Натомість пос. Дудикевич і в иншій мові промовляв і в зовсім иншїм дусї. Розмах п. Дудикевича сягає далеко поза межі Австрії. Він тут прирікає концесїї Полякам в Росії, проголошує згоду і порозумінє, если по его думтї Поляки полагодять руску справу. Бесїдник не входить в питанє, звідки той посол має так широкий мандат політичний, але звертає увагу на ріжницю поглядів пп. Короля і Дудикевича. Зї змаганями „старорускої“ партії бесїдник заповідає борбу на смерть і житє. Нечувана річ в історії, аби нерід так численний і розвинений на літературній і цивілізаційній ниві зрікає ся своєї рідної мови і приймає язык другого народу, якого доперва мусить учити ся.

Вкінці бесїдник заявив, що Русини не є противниками автономії дійсної і справедливої, а є лише ворогами нинїшної кривдячої автономії галицької. Русини бажають своєї власної автономії. Виборча реформа краєвої адміністрації і самоуправа обох народів, заселяючих сей край, оперта на рівноправности; — отсе трильогія нашой політичної будуччини. Від вас, панове, котрі маєте в руках власть, залежить, чи має бути мир чи війна!

Пос. Лєоп. Яворський почав від оборони дотеперїшної соймової діяльности, дарма, що ухвалено тільки ловецький закон. Значїне сеї сесії полягає на тім, що всі партії взяли ся до позитивної праці. Після того переходить бесїдник до обговореня польско-руских відносин та зазначає, що сойм зібрав ся в тії думці, що по руским боці є два клуби, які репрезентують не відмінні політичні програми, але два національні напрямки. Один признає свою приналежність до російского народу та оголосив свою публіцистику в російській мові; другий знова підніє високо прапор національної самостійности. Іменем обох клубів говорили бесїдники. Алеж промови пос. Дудикевича бесїдник не розумів не тільки задля незнаннє его мови, але й тому, що за застереженнями й етнографічними виводами пропала ясність відповіди, яку повинен був дати сей посол. Всеж таки виходить на таке, що сей клуб репрезентує окреме народне понятє. Пос. Король говорив по руски та почувает до спільности з народом руским чи українським. Чомуж він остає в клубі, що почувает ся до національної єдности з російським народом?! Коли так, то виступ п. Короля треба вважати за індивідуальний голос. На апель пос. Олесницького до більшости заявляє, що треба відріжнити право до розвитку від засобів, та дискусія є все отворена й можлива, коли обі сторони стануть на становищі краєвої політики, себто політики, яка має на оці інтерес краю. Зла память є грїхом в політиці, алеж політику робить ся для будуччини, а інтерес сеї будуччини вимагає, щоб істнуєче лихо смирити, а тим великим лихом були дотеперїшні польско-рускі відносини.

Потім промовив іменем радикальної партії пос. др. Макух, заявляючи, що єї представителі увїшли до сойму на те, щоби передовсім бороти ся о єдемократизованє і зміну краєвого статуту. Найважнійшою задачію сойму вважають они ухваленє виборчої реформи, якаб zapewнила населеню повне право рішаня своїх прав. В тім напрямі будемо бороти ся зі всіх сил. Так само, як до парламенту, і до сойму мусять собі добути доступ широкі верстви народні. Доки не буде вироблений справедливий закон виборчий, доти неможлива реальна праця в соїмі. Що побїда народних має певна, се розуміє і соймова більшість, через то форсує закони, які мають держати єї панованє в краю на довгі часи. Дотеперїшне панованє більшости в рамках краєвої автономії довело наше селянство до крайної нужди і голоду. Бесїдник малює після сего яркими красками нужду селянства, до якої довело его урегїлюванє сервітутів та знесенє панщини. Землі одержали селяни за мало, а так єї обтяжено податками, що дохід з неї не може вїяк вистарчити на удержанє. Нинїшні краєві закони, що відносять ся до культури, є якби нарочно придумані до крайного знищеня руских селян. Оттакими законами є між иншими закон ловецький, рибацький, про користанє з води та так само закон гіпотечний та багато других. Утворив ся рїльний пролетарят, який не має нагоди до за-

